

**Sprawozdanie z pracy Ośrodka Studiów, Analiz i Informacji
Naczelnej Rady Lekarskiej
w latach 2011-2013**

Ośrodek Studiów, Analiz i Informacji Naczelnej Rady Lekarskiej został powołany uchwałą Nr 27/10/VI NRL z dnia 25 czerwca 2010 r.

Zadaniami Ośrodka są m.in:

- 1) prowadzenie badań socjologicznych i statystycznych środowiska lekarskiego;
- 2) monitorowanie wyników badań dotyczących środowiska lekarskiego przeprowadzanych przez inne podmioty;
- 3) przygotowanie informacji o wynikach badań opinii publicznej na temat środowiska lekarskiego;
- 4) prowadzenie stron internetowych na portalu Naczelnej Izby Lekarskiej zawierających w szczególności informacje oraz raporty przygotowane przez Ośrodek.

Zadania te Ośrodek realizuje we współpracy z:

- 1) organami Naczelnej Izby Lekarskiej oraz okręgowymi izbami;
- 2) instytucjami prowadzącymi badania socjologiczne oraz badania opinii publicznej;
- 3) podmiotami gospodarczymi działającymi w obszarze badań i analiz dotyczącymi ochrony zdrowia.

Ośrodek Studiów Analiz i Informacji nawiązał w 2011 r. współpracę z Ośrodkiem Realizacji Badań Socjologicznych Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk. Współpraca ma na celu wsparcie metodologiczne dotyczące organizacji i prowadzenia badań naukowych w zakresie socjologii w środowisku lekarzy i lekarzy dentyków. Celem OSAI jest przeprowadzenie badań opinii pozwalających na uzyskaniu wiarygodnego obrazu oczekiwań, mocnych stron i problemów naszego środowiska. Wyniki badań mają pomóc samorządowi w podejmowaniu decyzji i prowadzeniu skuteczniejszych działań.

W 2011 r. przeprowadzono rozpoznanie potrzeb badań socjologicznych oraz ich formy poprzez badanie ilościowe na próbie 211 respondentów, we współpracy z okręgowymi izbami lekarskimi. Wyniki badania pozwoliły określić jakie tematy badań najbardziej interesują środowisko. Poznano również opinię na temat najbardziej odpowiedniej formy badań, czasu ich realizacji oraz sposobu docierania do respondentów.

Na podstawie oczekiwań co do tematyki badań przeprowadzono pierwsze duże badanie ilościowe na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie 837 respondentów. Badanie zatytułowane „Możliwości i bariery rozwoju zawodowego lekarzy i lekarzy dentyków” dotyczyło kształcenia podyplomowego. Nadzór metodologiczny nad badaniem sprawował Instytut Filozofii i Socjologii PAN. Było ono realizowane od listopada 2011 do lutego 2012 roku, procedurą Mixed Mode Data Collection (ankieta papierowa, ankieta e-mail, ankieta telefoniczna).

Szczegółowe cele badania obejmowały:

1. Poznanie postaw i opinii lekarzy związanych z doskonaleniem zawodowym.
2. Identyfikację oczekiwań i postulatów lekarzy związanych z doskonaleniem zawodowym.
3. Określenie poświęconego czasu i wydatków na doskonalenie zawodowe lekarzy.
4. Określenie specjalizacji postrzeganych jako deficytowe, nadmiarowe oraz preferowane przez lekarzy.
5. Identyfikację szans i trudności związanych z uzyskaniem specjalizacji.

Najważniejsze wnioski z badania:

Badanie ujawniło dość dużo różnic w opiniach lekarzy młodszych i starszych wobec doskonalenia zawodowego. Młodzi lekarze bardziej cenią zdobywanie specjalizacji. W opinii badanych konieczne jest podniesienie poziomu wiedzy lekarzy, dostarczenie motywacji do zdobywania specjalizacji, zmniejszenie barier utrudniających podjęcie kształcenia specjalistycznego oraz dostosowanie kształcenia do potrzeb młodego pokolenia lekarzy (skrócenie czasu kształcenia specjalistycznego, więcej kameralnych szkoleń i warsztatów, akcent na praktyczny charakter przekazywanych treści). W badaniu odnotowany został również wyraźny trend niskiej oceny praktycznego przygotowania do pracy w charakterze lekarza specjalisty. Ponad połowa lekarzy (51%) jest za powierzeniem samorządowi lekarskiemu ustalania zasad organizacji kształcenia i rozwoju zawodowego lekarzy.

We współpracy z IFiS PAN w okresie styczeń- kwiecień 2013 r. OSAI przeprowadził ilościowe badanie pt. „Warunki pracy, konflikt interesów oraz ocena przydatności kompetencji miękkich w praktyce zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków”. Badanie prowadzone było metodą Mixed Mode Data Collection (ankieta papierowa, ankieta e-mail, ankieta telefoniczna). W badaniu wzięło udział 978 wybranych losowo respondentów, którzy

tworzą reprezentatywną próbę ogólnopolską. Badanie wspierane było finansowo poprzez grant, który NIL otrzymała na realizację części badania i dotyczyło trzech zagadnień, uznanych przez respondentów poprzedniego badania, za najważniejsze:

- 1) Warunki pracy lekarzy i lekarzy dentystów.
- 2) Konflikt interesów w praktyce lekarzy i lekarzy dentystów.
- 3) Potrzeby edukacyjne lekarzy i lekarzy dentystów w zakresie kompetencji miękkich oraz funkcjonowania i organizacji systemu ochrony zdrowia.

Główny cel badania:

1. Określenie poziomu wiedzy na temat konfliktu interesów i opinii o jego znaczeniu w różnych aktywnościach zawodowych wśród lekarzy i lekarzy dentystów.
2. Ocena potrzeb edukacyjnych lekarzy i lekarzy dentystów w zakresie kompetencji miękkich oraz organizacji i funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.
3. Poznanie opinii środowiska lekarzy i lekarzy dentystów na temat warunków pracy i problemów związanych z wykonywaniem zawodu oraz planów co do zmiany miejsca pracy.

Najważniejsze wnioski z badania:

- 1) Wyniki badania wskazują, że zarówno rozumienie zjawiska konfliktu interesów jak i sposobów zapobiegania stronniczości powodowanej konfliktem interesów, w tym także roli deklaracji konfliktu interesów, są bardzo zróżnicowane w środowisku lekarzy i lekarzy dentystów. Prawie wszyscy przywiązują bardzo dużą wagę do samokontroli jako sposobu zapobiegania stronniczości wynikającej z konfliktu interesów. Ponad połowa lekarzy i lekarzy dentystów jest pozytywnie nastawiona do stosowania deklaracji konfliktu interesów i do przejrzystości w relacjach z przemysłem.
- 2) Środowisko bardzo wysoko ocenia znaczenie kompetencji miękkich w pracy lekarzy i lekarzy dentystów, podobnie jak i znaczenie wiedzy w zakresie organizacji systemu ochrony zdrowia. Jednocześnie 40% respondentów nisko lub raczej nisko ocenia własne umiejętności porozumiewania się z pacjentami. Wyniki badania wskazują, że potrzebne jest umożliwienie lekarzom i lekarzom dentystom dostępu do szkoleń w zakresie kompetencji miękkich zarówno w okresach kształcenia medycznego jak i poza nimi. Badani deklarują również chęć pogłębiania swojej wiedzy w zakresie organizacji systemu ochrony zdrowia.

- 3) Badanie ujawniło silne zróżnicowanie środowiska lekarzy i lekarzy dentystów pod względem oceny warunków pracy, w tym szczególnie oceny wynagrodzenia, doświadczanych utrudnień w praktyce lekarskiej i percepcji możliwości rozwoju zawodowego.

OSAI przeprowadził także w okresie styczeń-kwiecień 2013 r. badanie ilościowe w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego z Ministerstwem Zdrowia „Ogólnopolskie szkolenia z zakresu funkcjonowania systemu ochrony zdrowia oraz umiejętności komunikacji, współpracy i budowania relacji z pacjentem dla lekarzy rozpoczynających pracę”. Ankieta wykorzystana w badaniu została przygotowana przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN oraz Ośrodek Studiów, Analiz i Informacji NIL. Badanie przeprowadzono poprzez ankietę papierową i internetową. W badaniu wzięło udział 1608 lekarzy i lekarzy dentystów.

Celem badania skierowanego do młodych lekarzy i lekarzy dentystów (wiek poniżej 35 lat) było określenie potrzeb szkoleniowych oraz wiedzy w zakresie kompetencji miękkich oraz organizacji systemu ochrony zdrowia.

Najważniejsze wnioski z badania:

Podobnie do ogólnej populacji lekarzy i lekarzy dentystów, młodzi lekarze są świadomi znaczenia kompetencji miękkich w pracy zawodowej, prawie wszyscy uważają, że są one przynajmniej tak samo ważne jak wiedza i umiejętności. Odczuwają deficyt wiedzy w obszarach odpowiedzialności zawodowej, cywilnej i karnej lekarza, wystawiania recept na leki refundowane, zasad kontraktowania i rozliczania świadczeń z NFZ, form wykonywania zawodu lekarza i lekarza dentysty oraz organizacji pracy i zarządzania zespołem. Deklarują chęć pogłębiania wiedzy w zakresie organizacji systemu ochrony zdrowia. Wysoko oceniają przydatność tej wiedzy w ich pracy zawodowej. Wyniki badania potwierdziły bardzo duże zapotrzebowanie na szkolenia przewidziane w projekcie „Młody lekarz”.

We wrześniu 2013 r. rozpoczęło się kolejne badanie opinii środowiska lekarzy i lekarzy dentystów, którego główne cele to:

1. Identyfikacja postaw, doświadczeń i opinii związanych z NFZ.
2. Rekonstrukcja wiedzy, postaw i opinii związanych z wdrażaniem systemu informacji medycznej.

3. Identyfikacja postaw wobec Kodeksu Etyki Lekarskiej i ewentualnych zmian w jego treści.
4. Ocena Gazety Lekarskiej pod kątem dopasowania do potrzeb i oczekiwań odbiorców.

Badanie przeprowadzane jest w dwóch etapach.

I etap - badanie jakościowe

Badanie zostało przeprowadzone techniką: Focus Group Interview (Zogniskowany Wywiad Grupowy). Przeprowadzono łącznie 6 FGI (3 w Warszawie, 3 w Olsztynie):

- Lekarze POZ (2FGI)
- Lekarze dentyści (2FGI)
- Lekarze innych specjalności - mix (2 FGI)

Wyniki tej części posłużyły do sformułowania ankiety zasadniczej do badania ilościowego.

II etap - badanie ilościowe

Badanie przeprowadzone zostało za pomocą ankiety papierowej i internetowej. W badaniu ilościowym wzięło udział ponad 1000 respondentów. Wyniki badania są w trakcie opracowywania.

OSAI również:

- prowadzi rekrutację lekarzy i lekarzy dentyistów deklarujących gotowość do udziału w badaniach opinii prowadzonych przez NIL oraz tematyki następnych badań aby poznać potrzeby respondentów;
- prowadzi stronę internetową na portalu Naczelnej Izby Lekarskiej zawierającą informacje oraz raporty przygotowane przez Ośrodek;
- monitoruje wyniki badań dotyczące środowiska lekarskiego przeprowadzonych przez inne podmioty;
- publikuje na stronie internetowej NIL i OSAI oraz w Gazecie Lekarskiej wyniki z przeprowadzonych badań socjologicznych;
- prezentuje wyniki badań podczas posiedzeń, spotkań i konferencji;
- współpracuje z Ośrodkiem Doskonalenia Zawodowego Naczelnej Izby Lekarskiej przy organizacji szkoleń z zakresu kompetencji miękkich i prawa medycznego.